

VRJWILLIGERS
ACADEMIE Amsterdam

Masterclass

Samenspel formele en informele zorg

16 december 2015

Door Martin Stam, Lector Outreachend werken en innoveren van de HvA, in samenwerking met Renate Schepen, trainer Vrijwilligersacademie Amsterdam

Doel

Samen onderzoeken we hoe de positie van informele zorgverleners (vrijwilligers, ervaringsdeskundigen en mantelzorgers), formele zorgverleners en de cliënt verandert en bundelen met eerdere inzichten.

Inhoud

Martin Stam deelt inzichten uit het samenspeltraject in Zuid, Zuidoost, Nieuw West en Oost. We moeten ons op een andere manier tot de zorg en tot elkaar gaan verhouden (kanteling): Hokjes en hiërarchische structuren doorbreken. Onze vaste patronen doorbreken:

- 1) het sociale gaat voor het specialistische
- 2) van doelrationaliteit naar relationaliteit
- 3) nieuw leiderschap: klant gaat zelf leiding nemen.

Sociale gaat voor het specialistische

In eerste instantie gaat het om mensen. Mensen zijn sociale wezens. Sociaal werkers moeten weer in contact komen met mensen in het gebied door ze niet als klanten maar als coproducten van het goede leven te benaderen. Deze functies zijn wegbezuinigd, en het benaderen van mensen als klanten is er voor in de plaats gekomen. Om deze kanteling naar het sociale voor elkaar te brengen moeten we ook opleidingen anders inrichten. Het samenspel is een oefenplek voor deze kanteling.

Van doelrationaliteit naar relationaliteit

Als je het sociale voorop stelt ontstaan netwerken. Hoe die processen lopen en wat ze opleveren kun je niet vooraf plannen. Dat vergt ruimte scheppen voor het 'onzekere weten.' Het gaat om hoe we ons tot elkaar verhouden als mensen op zo'n manier dat hun krachten en inspiraties meer tot hun recht kunnen komen. Daarom doen we moeite om te zorgen dat formele en informele zorg samenwerken. Dus niet alleen functioneel maar ook op menselijk vlak. Niet alleen professionele casussen, maar ook samen eten, informeel bij elkaar komen (netwerkborels in de buurt). Het gaat om contact blijven houden, maar ook om de kring groter maken en het ons-kent-ons doorbreken met mensen buiten de 'usual suspects', ook als die 'anderen' anders spreken, denken, doen. Uiteindelijk groeit dan het besef – merken we nu al - dat je vanuit de dragende waarden (wat je als bewoners bindt en belangrijk vindt) **meer deelt dan verschild.**

Nieuw leiderschap

De klant gaat meedoen en zelf leiden. We spreken cliënten aan op wat ze kunnen. Voorstel van Martin is om in plaats van de term cliënt 'BIPS' te gebruiken (Burger In Precaire Situatie). Want de meeste burgers zijn heel goed in staat om hun leven zelf te 'managen'. Waar we ons zorgen over moeten maken is dat mensen als klant de systeemwereld in worden getrokken. Daar worden ze geïsoleerd van hun sociale omgeving en van hun eigen kracht. We willen cliënten helpen uit dit hokje te komen door ze het perspectief van evolutie naar lotgenoot en uiteindelijk bondgenoot te bieden. Ook hier gaat het om samenwerken. Een ervaringsdeskundige geeft aan dat het voor hem veel gemakkelijker is om in contact te komen met de cliënt. In een goed combo met een formele hulpverlener, kunnen ze heel veel bereiken (dan kan je samen gaan musiceren).

Ook de vrijwilliger is een leider en kan een katalysatorfunctie in dit soort evolutieprocessen vervullen. We moeten ons met elkaar verbinden op waarden als respect, gelijkwaardigheid en **menselijkheid**. Ook kunnen we de ontwikkeling van leiderschap (wat we nu in de Nederlandse politiek en in managementculturen zien verschrompelen) versterken via de waarden authenticiteit en geloofwaardigheid.

Hoe doorbreek je patronen

Vooraf ook ruimte scheppen voor het feit dat het niet eenvoudig is. Er zullen dingen mis gaan als we op andere manieren gaan samen werken. Dat is geen teken dat we niet samen kunnen werken met bepaalde mensen/ groepen. Dat komt door het oude systeem en oude patronen. Die zitten vol met weerhaakjes die het vloeiend (lerend en opbouwend) maken van netwerken belemmeren. Die weerhaakjes moet je opzoeken, de conflicten benoemen en niet uit de weg gaan. De weg is vervolgens dat je contact kunt blijven houden en samen **uitvindt** hoe we de belemmerende patronen kunnen doorbreken.

Patronen kunnen op alle gebieden doorbroken worden:

- 1) opleidingen veranderen
- 2) succesvolle praktijken delen: tonen dat de kanteling gaat lukken (Je Eigen Stek in De Pijp)
- 3) de cliënt wordt co-producent. Hier ligt een nieuwe rol voor formele zorgverleners
- 4) informele krachten tussen de verschillende partijen
- 5) op bestuurlijk niveau: hoe kan dat processen ondersteunen en faciliteren?

Hoe ontstaat samenspel

Een aanwezige uit het samenspel traject deelt dat het veel beter werkt als je mensen op persoonlijke titel uitnodigt, niet vanuit de organisatie die ze vertegenwoordigen. Dat schept ruimte. Iemand kan meerdere rollen aannemen. We moeten inclusief gaan denken. Ook het management uitnodigen. We moeten wat er ontstaat verankeren, een nieuwe gemeenschappelijke taal vinden. Met ruimte voor het ongelikte en voor humor.